

BORENIUS & KEMPPINEN

CONSIDER IT SOLVED.

Tietokoneella toteutetut keksinnöt

Hannu Järvinen

Ohjelmistopatentit
käytännössä
13.10.2005

BK

- **Yleistä ohjelmistopatenteista**
- **EU:n ohjelmistopatentteja koskeva direktiivi**
- **Euroopan patenttiviraston ratkaisulinja ohjelmistoyrityksen näkökulmasta**
- **Ohjelmistopatentit liiketoimintastrategian näkökulmasta**

Keskeinen ongelma: mitä ohjelmistopatenteilla tai softapatenteilla oikeastaan tarkoitetaan?

- patentoitu tietokoneohjelma?
- ohjelmatuotevaatimus osana patenttivaatimuksia?
- tietokoneohjelma osana esim. laitetta tai prosessia?

Liiketoimintamenetelmiä koskevat patentit sisältävät usein tietokoneohjelmia

- onko kyse softapatentista vai liiketoimintamenetelmiä koskevasta patentista?

- Koska ohjelmistopatenttien määritelmä ei ole tarkkarajainen, niitä koskevan lainsäädännön luominen on haastava tehtävä
- Keskustelua ohjelmistopatenteista on myös hankala seurata, koska asiaan on sotkettu paljon sellaista, joka ei suoranaisesti liity patentointiin
- EU:n ohjelmistopatenttidirektiivin käsittely kuvaa hyvin edellä mainittuja ongelmia

 Direktiivin käsittely päättyi heinäkuussa 2005, kun Euroopan parlamentti hylkäsi neuvoston tekstin ehdottamatta siihen muutoksia

 Mitä tämä käytännössä merkitsee?

- Uutta direktiiviehdotusta tuskin tulee lähiaikoina
- Kansalliset tulkinnat saattavat olla erilaisia eri jäsenvaltioissa
- EPO:n tulkinnoilla tulee tällä alueella olemaan suurempi merkitys (esim. Isossa-Britanniassa on nimenomaisesti muutettu käytäntöjä äskettäin EPO:n ratkaisujen perusteella)

- **EPO:n ratkaisuissa on usein keskitytty "teknisen luonteen" ja "teknisen vaikutuksen" arviointiin**
 - toisin sanoen onko keksintö tekninen ratkaisu tekniseen ongelmaan
- **Näillä tulkinnoilla on haettu rajoja siihen, mitkä tietokoneohjelmiin liittyvät keksinnöt jäävät patenttisuojan ulkopuolelle**
- **Uudemmissa ratkaisuissa EPO on kuitenkin yksinkertaistanut arviointia**
 - ensin arvioidaan onko kyse keksinnöstä (eli löytyykö teknistä luonnetta) ja vasta tämän jälkeen arvioidaan patentoitavuuden edellytyksiä

- Käytännössä pelkän teknisen luonteen voi saavuttaa melko helposti
- Erityisesti EPO:n valituslautakunnan ratkaisujen T931/95 ("PBS") ja T258/03 ("Hitachi") perusteella keksinnöllä voidaan katsoa olevan tekninen luonne melkein aina, jos haettu laite tai menetelmä sisältää teknisiä piirteitä
- Patentoitavuuden edellytysten eli esim. keksinnöllisyyden arvioinnissa täytyy kuitenkin keskittyä ainoastaan teknisten piirteiden arviointiin
 - pelkästään tunnetun menetelmän tekninen toteutus ohjelmistolla ei sellaisenaan ole patentoitavissa

Design of an Internet-based system for remote Dutch auctions (“Hitachi” T0258/03)

- Kyse tietokoneohjelman käyttämisestä osana menetelmää ja yhtenä kysymyksenä oli selvittää milloin menetelmä on tekninen
- EPO:n valituslautakunta otti melko laajan tulkinnan tähän asiaan ja tuli siihen lopputulokseen, että menetelmä on aina tekninen, jos se sisältää esim. teknisiä välineitä (palvelin, verkko jne.)
- Toisaalta menetelmältä edelleen vaaditaan sitä, että se täyttää myös muut patentoitavuuden edellytykset eli menetelmän tulee olla uusi ja keksinnöllinen verrattuna aikaisempiin ratkaisuihin
- Tässä tapauksessa patenttia ei kuitenkaan myönnetty

Vaatimuksien muotoilulla suuri merkitys

- vaikka tietokoneohjelmat eivät ole sinänsä patentoitavissa ("as such") vaatimuksia muokkaamalla voidaan suhteellisen helposti sivuuttaa nämä rajoitukset
- hakemuksen ei-tekniset elementit eivät välttämättä ole esteenä patenttisuojan saamiselle
- patenttivaatimukset täytyy yleensä rakentaa siten, että niissä korostetaan teknisiä piirteitä
- ohjelmistoliiketoiminnan yritysten hakemuksissa tämä tarkoittaa yleensä viittaamista teknisiin komponentteihin kuten muistiin, palvelimiin, tietokantoihin, rajapintojen välisiin yhteyksiin jne.
- tämän lisäksi vaatimukseen tulisi sisällyttää järjestelmän rakenteellisia seikkoja ja järjestelmän eri osien välisiä yhteyksiä

Patentteja on hyödynnetty perinteisesti mm.

- kilpailijoiden toiminnan estämisessä (patentinloukkausoikeudenkäynnit, turvaamistoimet jne.)
- oman liiketoiminnan suojaamisessa
- patenttioikeuksien lisensoinnissa sellaisenaan tai jonkin tuotteen osana

Patenteilla on ollut myös selkeä markkina-arvo

- sijoittajat ovat yleensä kiinnostuneita rekisteröidyistä immateriaalioikeuksista
- esim. IBM antoi tammikuussa 500 patenttia Open Source -ohjelmoijien vapaaseen käyttöön kannustaakseen OS-kehitystä

Ohjelmistotuotannossa on siirrytty komponenttipohjaisiin ohjelmistoihin

- tekijänoikeus soveltuu huonosti komponenttipohjaisten ratkaisuiden suojaamiseen
- nykyajan ohjelmistotuotannossa on kyse enemmänkin insinööriyöstä kuin taiteellisesta, tekijänoikeudella suojattavasta luomistyöstä

Patentoimalla komponenttipohjaisia ratkaisuja voidaan täydentää puutteellista tekijänoikeussuojaa

- lähdekoodi on kuitenkin suojattu tekijänoikeudella
- patentilla voidaan suojata "korkeamman" tason ratkaisua ja itse toiminnallisuutta
- patentoiduilla ratkaisuilla voidaan lisätä lisensiointitoiminnan uskottavuutta
- työntekijöillä on paljon tietotaitoa, jota kannattaa suojata: patentit suojaavat myös entisiä työntekijöitä vastaan (he eivät voi käyttää patentoitua ratkaisua hyväksi uudessa työpaikassaan)

- **Ohjelmistoyrityksen kannattaa varautua patentteihin suunnitellessaan liiketoimintaa**
 - kilpailijaseurantaan on käytettävä resursseja samalla tavoin kuin "perinteisessä" teollisuudessa
- **Liiketoimintamallin testaaminen: hakemalla patenttia ratkaisulle saa samalla melko kattavan uutuustutkimuksen**
 - hyödyllinen apuväline uusien tuotteiden "testaamisessa"
- **Yrityksen omat patentit saattavat lisätä myös sijoittajien kiinnostusta yhtiöön**

